

ՅՈՒՐԻԿ ՎԱՐԴԱՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

2016 թ. հունիսի 26-ին կյանքից հեռացավ ՌԴ ԳԱ ազգաբանու-

թյան և մարդաբանության
ինստիտուտի Միջէթնիկ հա-
րաբերությունների հետա-
զոտման կենտրոնին կից
էթնոսոցիոլոգիայի խմբի ղե-
կավար, պատմական գիտու-
թյունների դոկտոր, պրոֆե-
սոր, ՌԴ ԳԱ խորհրդատու,
ՌԴ ԳԱ թղթակից անդամ, ՀՀ
ԳԱԱ արտասահմանյան ան-

դամ, Վիեննայի սոցիալական գիտական ոլորտի հետազոտման
և փաստաթղթավորման կենտրոնի անդամ մեծանուն գիտնա-
կան Յուրիկ Վարդանի Հարությունյանը (ծնվ. 1929 թ.):

Յու. Վ. Հարությունյան-ականավոր գիտնական, նորագույն գի-
տական ուղղության՝ էթնոսոցիոլոգիայի հիմնադիրներից մեկը,
շուրջ 300 գիտական աշխատանքների հեղինակ է, որի ուսում-
նասիրությունները թարգմանվել են աշխարհի շատ լեզուներով:

1949 թ. ավարտել է Երևանի մանկավարժական ինստիտուտի
պատմության ֆակուլտետը, անցնելով մանկավարժական գոր-
ծունեության՝ շուտով ընդունվում է ԽՍՀՄ ԳԱ պատմության
ինստիտուտի ասպիրանտուրան: 1952 թ. պաշտպանել է թեկնա-
ծուական ատենախոսություն և դարձել պատմության ինստի-
տուտի գիտաշխատող: 1964 թ. պաշտպանել է ԽՍՀՄ գյու-
ղատնտեսության զանգվածային ինդուստրիալ կադրերը՝ վեր-
նագրով ատենախոսությունը և ստացել պատմական գիտութ-
յունների դոկտորի գիտական աստիճան, 1971 թ. ստացել է պրո-
ֆեսորի կոչում:

1964–1969 թթ. աշխատել է Մ. Վ. Լոմոնոսովի անվան Մոսկ-
վայի պետական համալսարանում, նախ որպես ավագ դասա-
խոս, ապա փիլիսոփայության ֆակուլտետում՝ որպես սոցիոլո-
գիական լաբորատորիայի ղեկավար:

Սկսած 1966 թ. իր աշխատանքային գործունեությունը վարել է ՌԴ ԳԱ ազգաբանության և մարդաբանության ինստիտուտում (նախկինում ԽՍՀՄ ԳԱ ազգագրության և մարդաբանության ինստիտուտ), որտեղ արդեն 1967 թ. բաժանմունքի վարիչ էր, իսկ 1986 թ.՝ սոցիոլոգիայի բաժնի ղեկավար (ներկայումս՝ ՌԴ ԳԱ ազգագրության և մարդաբանության ինստիտուտի էթնոսոցիոլոգիայի ինստիտուտ):

Յու. Վ. Հարությունյանի անվան հետ է կապված երկու հեռանկարային և կարևորագույն սոցիոլոգիական ուղղությունների առաջացումը, որոնք գտնվում են սոցիոլոգիայի, պատմության և ազգագրության սահմանագծում: Դրանք են՝ գյուղի պատմասոցիոլոգիական հետազոտությունների և ժամանակակից հասարակության էթնոսոցիոլոգիական ուսումնասիրությունների ուղղությունները:

Յու. Վ. Հարությունյանը նախաձեռնել է ռուսական գյուղերի ծավալուն սոցիոլոգիական հետազոտությունների կազմակերպումն ու իրականացումը: Հետազոտությունները ներառել են հարցերի լայն շրջանակ, որոնք վերաբերում են գյուղի ժամանակակից սոցիալական կառուցվածքի ձևավորմանը, դրա զարգացման հիմնական փուլերին ու միտումներին, գյուղական բնակչության և ընդհանուր հասարակության սոցիալ-մասնագիտական և ղեկավարող խմբերին, դրանց բնորոշմանը կյանքի տարբեր ոլորտներում (սոցիալ-տնտեսական, ընտանեկան-կենցաղային, մշակութային ոլորտ և այլն), սոցիալական մոբիլության գործընթացներին:

Յու. Վ. Հարությունյանը նշանակալի ներդրում է ունեցել ներդասային և միջդասային տարբերությունների հետազոտման խնդրում՝ մեծ ուշադրություն դարձնելով հասարակության սոցիալական կառուցվածքի բազմազանությանը՝ կապված էթնիկ առանձնահատկությունների, ինչպես նաև երկրի առանձին տարածաշրջանների տնտեսական և աշխարհագրական պայմանների հետ:

Նրա ղեկավարությամբ հիմնվել է էթնոսոցիոլոգների մի ամբողջ դպրոց, որի ներկայացուցիչները աշխատում են Ռուսաստանում և դրա սահմաններից դուրս գտնվող համալսարաններում և գիտական կենտրոններում, մշակվել են էթնոսոցիոլոգիայի դասագրքեր, որոնք լայն կիրառություն են ստացել սոցիոլոգ-

ների, մշակութաբանների, ազգաբանների, հոգեբանների և այլ մասնագետների շրջանում:

Հաշվի առնելով Հարությունյան գիտնականի համաշխարհային ճանաչումը և սերտ կապերը Հայաստանի հետ, բարձր գնահատելով նրա ավանդը գիտության մեջ՝ ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիան 2008 թվականին նրան ընտրեց ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ:

Անգնահատելի է Յու. Վ. Հարությունյանի ավանդը հայկական գիտության մեջ: Նրա աջակցությամբ և գիտական ղեկավարությամբ 1976 թ. սկսվել են լայնամասշտաբ էթնոսոցիոլոգիական հետազոտություններ Հայաստանում և հայկական սփյուռքում, որոնք իրականացվում են արդեն 40 տարի շարունակ մեր հանրապետության հինգ շրջաններում, ինչպես նաև Ռուսաստանի, Վրաստանի, Ուզբեկստանի, ԱՄՆ-ի, Լիբանանի, Իրանի և Ֆրանսիայի հայկական համայնքներում: Նրա ջանքերի շնորհիվ 1977 թ. ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտում ստեղծվել են էթնոսոցիոլոգիայի, ապա 2011 թ. սփյուռքի հետազոտությունների բաժինները: Նրա ղեկավարությամբ պատրաստվել են ավելի քան տասնյակ գիտական կադրեր, հրատարակվել են հայ էթնոսոցիոլոգիայի ժամանակակից խնդիրներին նվիրված հարյուրավոր գիտական աշխատություններ, որի արդյունքում հայագիտության մեջ ձևավորվել և զարգացել է, ըստ էության, նոր գիտական ուղղություն: Նույնիսկ կյանքի վերջին շրջանում Յու. Վ. Հարությունյանը չէր դադարում զբաղվել գիտական ակտիվ և բեղմնավոր գործունեությամբ և վերջերս Հայաստանում հասցրեց հրատարակել իր հերթական՝ «Российские армяне» գիտական աշխատությունը:

Խորին վշտակցություն ենք հայտնում անդառնալի կորստի կապակցությամբ:

ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական
գիտությունների բաժանմունք

ՀՀ ԳԱԱ նախագահության սփյուռքի բաժին

ՀՀ ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ